

Spor bilimleri öğrencilerinin kariyer farkındalığının araştırılması

Suat AYBEK¹

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Tokat, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article	DOI: 10.5281/zenodo.8353668
Gönderi Tarihi/Received: 05.05.2023	Kabul Tarihi/Accepted: 12.08.2023
	Online Yayın Tarihi/Published: 20.09.2023

Öz

Sporcuların kariyer planlamalarının hem kendi hem de ülke sporu için önem oluşturduğu bilincinden hareketle, sporcu öğrencilerin kariyer farkındalığının belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmaya 156 erkek 129 kadın toplam 285 kişi katılmıştır. Çalışmaya katılanların yaş ortalaması 21,25±3,01 yıl olarak bulunmuştur. Erkek katılımcıların yaş ortalaması 21,53±3,62 yıl ve kadın katılımcıların yaş ortalaması 20,93±2,01 yıl olarak saptanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyet değişkeni için bağımsız örneklem t-testi; bölüm ve sınıf düzeyi değişkenlerine yönelik olarak ise Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA analizleri gerçekleştirilmiştir. Erkeklerin kariyer gelişim öz yeterlilikleri konusunda kadınlardan anlamlı derecede daha yüksek puan aldığını ve kariyer gelişim engelleri konusunda da kadınlardan anlamlı derecede daha yüksek puan aldığını göstermektedir. Katılımcıların bölümlerine göre kariyer gelişim öz yeterliliği, kariyer gelişim engelleri, sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sportif kolaylaştırıcılar sonuçlarına göre, 3. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşük bir puan aldığı ve 2. sınıf öğrencilerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Sonuç olarak spor bilimlerindeki, sporcu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, erkeklerin lehine olan puanlamayı düşünerek bu anlamda kurum içi eğitime önem verilerek kadın öğrencilerin desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelişim öz yeterliliği, kariyer farkındalığı, spor bilimleri, sporcu kimliği

Investigating career awareness of sport sciences students

Abstract

The study aims to assess the career awareness of sports students, recognizing the significance of career planning for athletes and their respective countries. A total of 285 participants, with an average age of 21.25±3.01 years, took part in the research. Data was collected using the Student Athlete Career Awareness Inventory. An independent samples t-test was conducted to analyze gender differences, while one-way ANOVA was utilized for department and grade level comparisons. Results indicate that males scored significantly higher than females in self-efficacy and barriers related to career development. No significant differences were found in self-efficacy related to professional development, barriers related to professional development, athlete identity, and athletic supporters among participants based on their departments. Notably, 3rd grade students had lower athletic supporter scores compared to 1st grade students, with a statistically significant difference observed when compared to 2nd grade students. Considering the gender advantage observed for males among sports science students, it is crucial to provide internal education and support for female students in this regard.

Keywords: Development self-efficacy, career awareness, sport sciences, athlete identity

Sorumlu Yazar/Corresponded Author: Suat AYBEK, **E-posta/e-mail:** suat.aybek@gop.edu.tr

The Extended English Abstract is located the end of the Article.

GİRİŞ

Her toplumun kendisine ait sosyal kodları ve değerleri vardır. Gelişmiş olarak kabul gören toplumlarda dinamik ve değişimin süreklilik arz ettiği, aynı zamanda bireyin yaşamının her döneminde kişisel gelişiminin önemli görüldüğü bir sosyolojik gerçeklikten bahsedilebilir. Bu anlamda modern olarak kabul gören toplumlarda, bireylerin kişisel gelişim dönemlerinin bir ömür boyu süregeldiği gerçeğini kabul etmek doğru bir bakış açısı olabilir. Günümüz toplumunda bireylerin kişisel gelişimi için öncelikli kavramlardan olan kariyer; meslek, ilerleme, başarı, bireylerin meslek hayatları süresince üstlendiği roller ve bunlar ile ilgili deneyimler anlamında kullanılmaktadır (Erdoğan, 2003). Etkileşiminin çok olduğu ve aynı zamanda ekonomik anlamda imtiyazlı bir durum sağlayan sporculuk kariyerinin, yaşanılan toplumunun içerisinde şekilleneceği öngörülebilir. Bu durumda sporu meslek olarak tercih eden bireylerin yaşadığı toplumda karşılaştığı sorunlar gelecek adına önem teşkil edebilir.

Kariyer planlaması, bir bireyin mesleki hedeflerini belirleme ve bu hedeflere ulaşmak için izleyeceği yolu çizme sürecini ifade eder. Bu yolculuk, mesleğin seçilmesinden, geliştirilmesine ve ilerlemesine kadar bir dizi önemli karar içerir. Özellikle spor bilimleri fakültelerinde eğitim alan bireyler için kariyer planlaması, spor endüstrisine katkı sağlama potansiyeli taşır. Bu bağlamda, uygulamasıyla ilişkili etkinin, spor endüstrisinde başarılı bir kariyer için, öğrencilerin ilgi, ihtiyaçlar ve hedeflerine uygun kariyer planları oluşturmaları kritik bir adımdır. Hatta bu durum ana odak noktalarından olmalıdır (Ceylan ve ark., 2022). Çünkü bu durum bireylerin psikolojik durumları üzerinde etkili dahi olduğunu söylenebilir (Bostancı ve ark., 2017; Doğan ve ark., 2021). Bu nedenle spor bilimleri fakülteleri, bu öğrencilere mesleklerine yönelik farkındalıklarını artırma fırsatı sunmalı ve mesleki hedeflerini öğrencilik yıllarında belirlemelerine yardımcı olmalıdır. Bunun yanında işsizlikle alakalı oluşabilecek kaygılarının da önüne geçilmesi önemli olacaktır (Sabah ve ark., 2021). Bu şekilde, gelecekte spor endüstrisindeki rollerini daha etkili bir şekilde yerine getirebilecekleri bir temel oluşturulmuş olur (Yurtsızoğlu & Gül, 2023).

Meslek olarak yapılan, performansa dayalı sporculuk hayatının bir süresi olduğu ve bu zaman diliminden sonra planlanmasının yanında sürdürülmesi gereken bir hayatın olduğu bilinciyle hareket edilmesi gerekliliktir. Konu ile ilgili alan yazında kariyer ile ilgili yaklaşımların incelemesi sonrası çalışmaların sınırlı olduğu kanısına varılarak, farklı bölgeleri kapsayan araştırma gerekliliği düşünülmüştür. Bu bağlamda sporcuların kariyer planlamalarının hem kendi hem de ülke sporu için önem oluşturduğu bilincinden hareketle, sporcu öğrencilerin kariyer farkındalığının belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu çalışma, tarama modeli kullanılarak nicel araştırma yöntemiyle desenlenmiştir. Tarama modeli, bir durumun bilimsel yöntemler kullanılarak betimlenmesi sürecini ifade eder (Karasar, 2020).

Araştırma grubu

Çalışmaya Karamanoğlu Mehmet Bey, Tokat Gaziosmanpaşa, Recep Tayyip Erdoğan ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde 156 erkek 129 kadın toplam 285 kişi katılmıştır. Çalışmaya katılanların yaş ortalaması $21,25 \pm 3,01$ yıl olarak bulunmuştur. Erkek katılımcıların yaş ortalaması $21,53 \pm 3,62$ yıl ve kadın katılımcıların yaş ortalaması $20,93 \pm 2,01$ yıl olarak saptanmıştır.

Araştırma etik izin

Çalışma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığının 26.01.2023 tarih ve 255585 sayılı etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

Veri toplama araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Bozyiğit ve arkadaşları (2022) tarafından geliştirilen Sporcu Öğrenci Kariyer Farkındalığı Envanteri kullanılmıştır. Bu ölçek, "Kariyer Gelişim Öz-yeterliği" (madde 1, 2, 3, 4), "Kariyer Gelişim Engelleri" (madde 5, 6, 7, 8), "Sporcu Kimliği" (madde 9, 10, 11, 12) ve "Sportif Kolaylaştırıcılar" (madde 13, 14, 15) olmak üzere toplamda 4 alt boyut ve 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, 5'li Likert tipinde değerlendirilmiştir. SÖKFE Türkçe formunun güvenilirliği, faktör bazında hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ile değerlendirilmiş ve envanterin güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Bozyiğit ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada, iç tutarlık katsayılarının 0,70 ile 0,80 arasında değiştiği bulunmuştur.

Verilerin analizi

Araştırma verilerinin analizi SPSS 22 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin betimleyici istatistikleri elde etmek amacıyla frekans ve yüzde analizleri uygulanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği, Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve her bir bağımsız değişkenin her alt boyutu için yapılan analizler sonucunda verilerin normal dağılıma uygun olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeni için katılımcılar arasındaki farklılıkların değerlendirilmesinde bağımsız örneklem t-testi kullanılmış, bölüm ve sınıf düzeyi değişkenlerine yönelik olarak ise tek yönlü varyans analizi

ANOVA analizleri gerçekleştirilmiştir. Homojen dağılıma sahip veriler için çoklu karşılaştırma testi olarak Scheffe yöntemi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Cinsiyete göre ölçek alt boyutların değerlendirilmesi

Alt Boyutlar	Cinsiyetiniz	n	$\bar{x}\pm$	t	p
Kariyer Gelişim Öz Yeterliliği	Erkek	156	14,88±2,65	4,176	0,000
	Kadın	129	13,58±2,54		
Kariyer Gelişim Engelleri	Erkek	156	10,76±3,41	2,853	0,005
	Kadın	129	9,68±2,82		
Sporcu Kimliği	Erkek	156	13,89±3,15	0,726	0,468
	Kadın	129	13,61±3,30		
Sportif Kolaylaştırıcılar	Erkek	156	11,85±2,03	0,871	0,385
	Kadın	129	11,65±1,98		

Tabloya göre erkeklerin kariyer gelişim öz yeterlilikleri konusunda kadınlardan anlamlı derecede daha yüksek puan aldığını ($t=4,176$, $p=0,000$) ve kariyer gelişim engelleri konusunda da kadınlardan anlamlı derecede daha yüksek puan aldığını ($t=2,853$, $p = 0,005$) göstermektedir. Ancak, sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar konusunda erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark yoktur (sırasıyla $t=0,726$, $p = 0,468$ ve $t = 0,871$, $p = 0,385$).

Tablo 2. Katılımcıların bölümlerine göre ölçek alt boyutların değerlendirilmesi

	Bölüm	n	$\bar{x}\pm$	F	p
Kariyer Gelişim Öz Yeterliliği	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	100	14,64±2,40	0,431	0,650
	Antrenörlük Eğitimi	100	14,19±2,74		
	Spor Yöneticiliği	85	14,47±2,59		
	Toplam	285	14,29±2,68		
Kariyer Gelişim Engelleri	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	100	9,85±2,62	0,447	0,640
	Antrenörlük Eğitimi	100	10,19±3,36		
	Spor Yöneticiliği	85	10,52±2,90		
	Toplam	285	10,27±3,19		
Sporcu Kimliği	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	100	13,00±2,74	1,353	0,260
	Antrenörlük Eğitimi	100	13,62±3,13		
	Spor Yöneticiliği	85	14,20±3,44		
	Toplam	285	13,76±3,22		
Sportif Kolaylaştırıcılar	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	100	11,42±2,20	0,591	0,554
	Antrenörlük Eğitimi	100	11,70±1,98		
	Spor Yöneticiliği	85	11,94±2,03		
	Toplam	285	11,76±2,00		

Bu tabloda, üç farklı kariyer gelişim özelliği (kariyer gelişim öz yeterliliği, kariyer gelişim engelleri, sporcu kimliği) ve bir sportif kolaylaştırıcılar özelliği incelenmiştir. Her özellik, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği gibi üç farklı grupta ortalamaları ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, öğrencilerin kariyer gelişim öz yeterliliği ortalaması 14,29±2,68, kariyer gelişim engelleri ortalaması 10,27±3,19, sporcu kimliği ortalaması 13,76±3,22 ve sportif kolaylaştırıcılar ortalaması 11,76±2,00 olarak

hesaplanmıştır. İlgili alanlarda öğrenim gören öğrencilerin kariyer gelişim öz yeterliliği, kariyer gelişim engelleri, sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Ancak, sporcu kimliği puanlarına bakıldığında Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerinin ortalama puanlarının diğer iki alana göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların sınıf seviyesine göre ölçek alt boyutların değerlendirilmesi

	Sınıf	n	$\bar{x}\pm$	F	p	Scheffe
Kariyer Gelişim Öz Yeterliliği	1. sınıf (1)	83	14,45±2,42	1,943	0,123	-
	2. sınıf (2)	88	14,20±2,71			
	3.sınıf (3)	71	13,80±2,87			
	4. sınıf (4)	43	15,00±2,65			
	Toplam	285	14,29±2,68			
Kariyer Gelişim Engelleri	1. sınıf (1)	83	9,93±3,07	0,597	0,617	-
	2. sınıf (2)	88	10,23±3,52			
	3.sınıf (3)	71	10,52±2,86			
	4. sınıf (4)	43	10,60±3,30			
	Toplam	285	10,27±3,19			
Sporcu Kimliği	1. sınıf (1)	83	14,06±3,47	0,859	0,463	-
	2. sınıf (2)	88	13,94±3,00			
	3.sınıf (3)	71	13,29±3,06			
	4. sınıf (4)	43	13,60±3,40			
	Toplam	285	13,76±3,22			
Sportif Kolaylaştırıcılar	1. sınıf (1)	83	11,71±1,99	3,840	0,010	2>3
	2. sınıf (2)	88	12,19±1,97			
	3.sınıf (3)	71	11,15±2,01			
	4. sınıf (4)	43	12,00±1,91			
	Toplam	285	11,76±2,00			

Bu tablo, farklı sınıflardaki öğrencilerin kariyer gelişim öz yeterlilikleri, kariyer gelişim engelleri, sporcu kimlikleri ve sportif kolaylaştırıcıları ile ilgili bulguları içerir. Kariyer gelişim öz yeterliliği sonuçlarına bakıldığında, 4. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha yüksek bir puan aldığı görülmektedir. Ancak, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$). Kariyer gelişim engelleri sonuçlarına göre, sınıflar arasında önemli bir fark yoktur ($p>0,05$). Sporcu kimliği sonuçlarına bakıldığında, 3. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha düşük bir puan aldığı görülmektedir. Ancak, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$). Sportif kolaylaştırıcılar sonuçlarına göre, 2. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha yüksek bir puan aldığı görülmektedir. Ayrıca, 3. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşük bir puan aldığı ve 2. sınıf öğrencilerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Alan yazın incelendiğinde sporcu öğrencilerin kariyer planlamaları ile ilgili çalışmaların geçmiş yıllara dayandığı görülürken ülkemizde bu anlamda yakın zamanı kapsayan araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu anlamda Kennedy ve Dimick (1987) sporcu öğrencilerin kariyer farkındalığına dair yapmış oldukları araştırmanın sonuçlarına göre, kolej sporcularının, sporcu olmayan akranlarına göre daha düşük kariyer gelişimi seviyeleri yaşadıkları bilgisine ulaşmışlardır. Bu anlamda kolej basketbolcularının ve futbol oyuncularının, sporcu olmayanlara göre, kariyer geliştirme faaliyetlerine katılmaya önemli ölçüde daha az eğilimli oldukları yönünde bilgiler sunmuşlardır. Blann (1985), Sowa ve Gressard (1983) kolej sporcularında kariyer gelişiminin olmamasını, sporculuk hayatının meşguliyeti ve gereklilikleri, zaman ve kaynak eksikliği ve kariyer gelişiminden çok sportif başarıya yapılan vurgu gibi önemli faktörler olabileceği şeklinde yorumlanmıştır (Martens ve Lee, 1998). Üniversite öğrencisi profesyonel futbolcuların eğitim sürecinde karşılaştığı zorlukların tespit edilmesi amacıyla yapılan nitel araştırma, katılımcıların kulüp-okul ve aile ilişkisinde zaman yönetimini nasıl düzenlediklerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların önemli bir kısmı eğitim planlamalarını öncelikli olarak kulüp takvimine göre ayarladıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, profesyonel sporcuların eğitim hayatlarının olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Cengiz & Yıkılmış, 2022). Yurtsızoğlu ve Gül (2023) tarafından gerçekleştirilen araştırma, spor bilimleri fakültelerinde eğitim alan öğrencilerin kariyer planlama farkındalığı üzerine önemli bulgular ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçları, bu öğrencilerin kariyer planlama konusundaki farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sınıf düzeyi ve bölüm değişkenleri açısından önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, spor endüstrisi işletmeleri için nitelikli insan kaynağı sağlama konusunda yol gösterici olabileceği gibi, spor bilimleri fakültelerinin kariyer farkındalığı yaratma ve öğrencilere bu konuda daha fazla destek sunma konusunda da rehberlik edebilir. Bu çalışma, spor endüstrisindeki büyümenin ve gelişmenin önemli bir parçası olan insan kaynağının daha etkili bir şekilde hazırlanmasına katkı sağlayabilir.

Bu bölümde, katılımcıların verdiği cevapların analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulguların yorumlanması gerçekleştirilmiş ve aynı zamanda literatürde konuyla ilgili yapılan çalışmaların bulgularıyla karşılaştırılarak detaylı bir inceleme yapılmıştır. Yılmaz ve Caz (2022) sporcu öğrencilere yönelik gerçekleştirdikleri araştırmada, kariyer planlaması ve iş bulma kaygısına dair puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Beraberinde Ege'nin (2021) yaptığı araştırmaya göre katılımcıların cinsiyetlerine göre kariyer

planlama düzeyleri incelenmiş ve istatistiksel olarak kariyer planlama ölçeği alt boyutunda anlamlı sonuç olduğu belirtilmiştir. Yapılan bu araştırmaya katılım sağlayan spor bilimlerindeki, sporcu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, erkeklerin kariyer gelişim öz yeterlilikleri konusunda, kadınlardan daha yüksek puan almaları ve kariyer gelişim engelleri konusunda da kadınlardan daha yüksek olan puanlamaları, cinsiyetin bu faktörler üzerindeki etkisini göstermektedir (Tablo 1). Bu bölüm için sonuçlar literatürün desteklediği şekilde çıkmıştır. Ancak, sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar konusunda erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark yoktur, bu da cinsiyetin bu faktörler üzerindeki etkisinin olmadığını göstermektedir. Ertekin (2020) gerçekleştirdiği araştırmada sporcu öğrencilerin cinsiyetlerine göre girişimcilik ve kariyer planlaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı bulgusuna ulaşmıştır (Ertekin, 2020). Bu bağlamda, cinsiyet rolleri, toplumsal beklentiler, cinsiyete atfedilen özellikler ve sosyal etkileşimler gibi faktörlerin, erkeklerin kariyer gelişim öz yeterlilikleri ve kariyer gelişim engelleri konularında kadınlara göre daha yüksek puan almalarına neden olabileceğini gösterir. Ancak, sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar konusunda cinsiyetin etkisi olmadığından, bu faktörler düşünülebilir. Bu durumda cinsiyet değişkeni ile ilgili farklı sonuçların olduğunu belirterek, sporcu kariyer farkındalığı alt boyutu ile ilgili sonuçların alan örnekleriyle örtüştüğü söylenebilir.

Aynı zamanda, cinsiyete göre ölçek alt boyutların değerlendirilmesi incelendiğinde, farklı sınıflardaki öğrencilerin, kariyer gelişim öz yeterlilikleri, kariyer gelişim engelleri, sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar konularında farklı puanlar aldığını da göstermektedir. Örnek olarak 4. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim öz yeterlilikleri konusunda diğer sınıflardan daha yüksek puan aldıkları ve 1. sınıf öğrencilerinin sportif kolaylaştırıcılar konusunda diğer sınıflardan daha düşük puan aldıkları görülmektedir. Oluşan bu durumu 4.sınıfta bulunan sporcu-öğrencilerin eğitim hayatında edindiği akademik kültür ve aynı zamanda sportif ortamdaki deneyiminin etkisi şeklinde yorumlanabilir. Bu farklılıkların nedenleri üzerine daha detaylı araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Benzer bir yaklaşımı paylaşan Yılmaz ve Caz (2022) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, SBF öğrencilerinin kariyer planlaması ile iş bulma kaygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular, öğrenim görülen bölümün bu ilişki üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Özellikle mesleki farkındalık alt boyutunda, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ile Spor Yöneticiliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencileri arasında kariyer planlaması açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ancak, kariyer planlamasının diğer alt boyutları ile iş bulma kaygısı arasında anlamlı bir ilişki

belirlenmemiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre kariyer planlaması ve iş bulma kaygısı arasındaki ilişkinin farklılaştığına dair bulgular elde edilmiştir (Yılmaz & Caz, 2022). Bu anlamda, katılımcıların bölümlerine göre ölçek alt boyutların değerlendirilmesi için, farklı kariyer gelişim özellikleri ve sportif kolaylaştırıcılar özelliği arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Sonuçlara göre, öğrencilerin kariyer gelişim öz yeterliliği ve kariyer gelişim engelleri konusunda ortalamaları benzerdir (Tablo 2). Sporcu kimliği ve sportif kolaylaştırıcılar konusunda da öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak, sporcu kimliği puanlarına bakıldığında Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerinin ortalama puanlarının diğer iki alana göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin kariyer gelişim özellikleri ve sportif kolaylaştırıcılar konusunda benzer düzeyde olduklarını ve bu konulardaki eğitim programlarının benzer bir etki sağladığını göstermektedir. Sporcu kimliği puanlarındaki farklılık ise, öğrencilerin farklı bölümlerde eğitim aldığı ve farklı spor dallarıyla ilgilendikleri için ortaya çıkmış olabilir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerinin sporcu kimliği puanlarının diğer bölümlere göre daha düşük olması, öğretmenlik programlarının daha çok teorik ve pedagojik eğitime odaklanmasıyla açıklanabilir. Beraberinde Spor Bilimleri alanında, en yüksek giriş puanına ihtiyaç duyulan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü için, öncelikli olarak akademik başarı puanının etkinliğinin oranı bu bölümdeki öğrenci guruplarının sporcu kimliklerini dolaylı olarak etkileyebilir. Bu sonuçların dikkate alınması, eğitim programlarının öğrencilerin kariyer gelişim özelliklerini ve sporcu kimliklerini güçlendirmek için nasıl iyileştirilebileceği konusunda fikir verilebilir.

Stankovich (1998) tarafından yürütülen "Sporu Bırakma Geçiş Döneminde Öğrenci Sporculara Yardım Edebilecek Etkili Kariyer Geliştirme Programı Oluşturma" başlıklı çalışmanın sonuçlarına göre, sporu bırakma geçiş döneminde kariyer geliştirme programına katılan sporcu öğrenci grubunun, programa dahil olmayanlara göre kariyer gelişimi programına daha yüksek bir güven düzeyi sergilediği belirlenmiştir (Tunçkol, 2007). Araştırmanın Tablo 3'ünde yer alan bulgulara göre, farklı sınıflardaki öğrenciler arasında kariyer gelişim özellikleri ve sportif kolaylaştırıcılar konusunda farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Ancak, bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonucun, örneklem büyüklüğünün sınırlı olmasından kaynaklanabileceği veya sınıflar arasındaki farkların gerçekten de istatistiksel olarak anlamsız olabileceği düşünülmektedir.

Kariyer gelişim öz yeterliliği sonuçlarına bakıldığında, 4. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha yüksek bir puan aldığı görülmüş ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olmadığı belirtilmiştir. Bu durum, örneklem büyüklüğünün yetersiz olması veya gerçekten de farklılık olmaması nedeniyle ortaya çıkabilir.

Kariyer gelişim engelleri sonuçlarına göre, sınıflar arasında önemli bir fark görülmemiştir. Bu da öğrencilerin kariyer gelişim engelleri konusunda benzer düzeyde olduğunu gösterir. Sporcu kimliği sonuçlarına bakıldığında, 3. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha düşük bir puan aldığı görülmüş ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirtilmiştir. Bu durum, örneklem büyüklüğünün yetersiz olması veya gerçekten de farklılık olmaması nedeniyle ortaya çıkabilir.

Sportif kolaylaştırıcılar sonuçlarına göre, 2. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha yüksek bir puan aldığı, 3. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre daha düşük bir puan aldığı ve 2. sınıf öğrencilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, 2. sınıf öğrencilerinin sportif kolaylaştırıcıları daha fazla kullandığını, 3. sınıf öğrencilerinin ise daha az kullandığını gösterir. Ancak, bu farklılık gerçekten de istatistiksel olarak anlamlı mıdır, yoksa örneklem büyüklüğünden mi kaynaklanmaktadır, daha fazla veri toplanarak açıklanabilir. Sonuç olarak spor bilimlerindeki, sporcu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, erkeklerin lehine olan puanlamayı düşünerek bu anlamda kurum içi eğitime önem verilerek kadın öğrencilerin desteklenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda sporcu kimliği puanlarına göre Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerinin ortalama puanlarının diğer iki alana kıyasla daha düşük seviyede olması sebebiyle, alanla ilgili yeni sınav yönergelerinin geliştirilmesine önem verilmelidir.

Öneriler

Cinsiyetin sporcu kimliği üzerindeki etkisini daha ayrıntılı olarak incelenebilir. Aynı zamanda, sporcu kimliği üzerinde diğer faktörlerin (örneğin, spor eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin deneyimleri) etkisi araştırılabilir. Ayrıca, sportif kolaylaştırıcıların öğrencilerin spor katılımı ve motivasyonu üzerindeki etkisi incelenebilir. Daha fazla veri toplama ve analiz yapma sürecinde, daha kesin sonuçlara ve daha kapsamlı bulgulara ulaşmanızı sağlayacaktır.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Every society has its own social codes and values. In societies that are considered developed, we can speak of a sociological reality in which dynamism and change are continuous and, at the same time, personal development is considered important at every stage of life. In this sense, it can be a correct perspective to accept the fact that the personal development phases of individuals last

throughout life in societies that are considered modern. Career, one of the most important terms for the personal development of individuals in today's society, is used in the sense of occupation, progress, success, the roles that individuals take during their professional life, and the experiences that they have (Erdoğan, 2003).

It is necessary to act with the awareness that the sport life, based on performance and practised as a profession, has a time span and that there is a life that must be both maintained and planned according to this time span. After examining the career approaches included in the literature on this topic, it was concluded that the studies are limited and that there is a need for research that covers different regions. In this context, the objective of this research is to determine the career awareness of student athletes, starting from the awareness that the career planning of athletes is important both for their own sport and for the sport of the country.

METHOD

A total of 285 participants (156 men and 129 women) from Karamanoğlu Mehmet Bey, Tokat Gaziosmanpaşa, Recep Tayyip Erdoğan, and Sivas Cumhuriyet Universities took part in the study. The average age of the participants was 21.25 ± 3.01 years. The average age of male participants was 21.53 ± 3.62 years and the average age of female participants was 20.93 ± 2.01 years. The Student Athlete Career Awareness Inventory developed by Bozyiğit et al. (2022) was used as a data collection tool in the study. This scale consists of 4 subdimensions, including "self-efficacy in career development" (items 1, 2, 3, 4), "obstacles in career development" (items 5, 6, 7, 8), "athlete identity" (items 9, 10, 11, 12), and "athletic factors" (items 13, 14, 15), and a total of 15 items. The scale is a 5-point Likert scale. Cronbach's alpha internal consistency coefficients, calculated on a factor basis to test the reliability of the Turkish version of the SOKFE, indicate that the inventory is a reliable measurement tool. The internal consistency coefficients calculated according to the results of Bozyiğit et al. (2022) range from 0.70 to 0.80. The normal distribution of the data was examined using the Kolmogorov-Smirnov test. The result of the analysis performed for each sub-dimension for each independent variable showed that the data were normally distributed. A t-test for independent samples was performed for the variable gender of participants, and one-way ANOVA analyses were performed for the variables department and grade level. Scheffe was used for the multiple comparison test because the data were homogeneously distributed. The significance level was assumed to be 0.05.

RESULTS

Men scored significantly higher than women on career development self-efficacy ($t=4.176$, $p=0.000$) and significantly higher than women on barriers to career development ($t=2.853$, $p=0.005$). However, there is no significant difference between males and females on athlete identity and sports supporters ($t=0.726$, $p=0.468$ and $t=0.871$, $p=0.385$, respectively). The mean scores of three different groups were compared, such as physical education and physical education, coach education, and sport

management. Accordingly, the mean score of students' self-efficacy in career development was calculated as 14.29 ± 2.68 , the mean score of barriers in career development was calculated as 10.27 ± 3.19 , the mean score of athlete identity was calculated as 13.76 ± 3.22 , and the mean score of athletic supporters was calculated as 11.76 ± 2.00 . There is no significant difference between the scores for career development self-efficacy, career development barriers, athlete identity, and athlete supporters among students of related majors ($p > 0.05$). However, when analyzing the values for athlete identity, it can be seen that the mean values of students majoring in physical education and physical education are lower than those of the other two majors. From the results of the physical education teachers, it can be seen that the 2nd grade students have a higher score compared to the other grades. Also, the 3rd grade students scored lower than the 1st grade students and there was a statistically significant difference compared to the 2nd grade students.

DISCUSSION AND CONCLUSION

If we examine the literature, we find that the studies on the career planning of sports student's date back to the past years, while in our country there have been studies in this sense only recently. In this sense, Kennedy and Dimick (1987), in their study on the career awareness of athletic students, found that university athletes had a lower level of career development than their non-athletic peers. Along these lines, they reported that varsity basketball and football players were significantly less likely to participate in career development activities than non-athletes. Blann (1985), Sowa, and Gressard (1983) interpreted the lack of career development among varsity athletes as important factors such as the busyness and demands of the athlete's life, the lack of time and resources, and the emphasis on athletic success rather than career development (Martens & Lee, 1998). Similarly, in the qualitative research conducted to determine the difficulties of student professional football players in the educational process, when examining how professional football players plan their time management in relation to club, school, and family, a significant portion of the participants indicated that they plan primarily according to club. In this context, it was found that the educational life of professional athletes is negatively affected (Cengiz & Yıkımsı, 2022). Regarding the gender variables of the student athletes who participated in this study, the fact that males scored higher than females on self-efficacy related to career development and on barriers related to career development indicates the influence of gender on these factors (Table 1). The results for this section are consistent with the literature. However, there is no significant difference between males and females on athlete identity and sports fans, suggesting that gender does not influence these factors. Based on the results of the sports boosters, it was found that 2nd grade students performed better than the other grades, while 3rd grade students performed worse than 1st grade students. These results suggest that 2nd grade students use sports boosters more, while 3rd grade students use them less. However, whether this difference is actually statistically significant or whether it is due to sample size can be clarified by collecting more data. As a result, female students in physical education should be supported by giving importance to

internal education in this sense, considering that the gender variable of physical education students is in favor of males. Since the average scores of sport students in terms of athlete identity are lower than in the other two subjects, importance should be given to the development of new examination guidelines for this subject.

KAYNAKLAR

- Blann, F. W. (1985). Intercollegiate athletic competition and students' educational and career plans. *Journal of College Student Personnel*, 26(2), 115-118.
- Bozyiğit, E., Küçük Kılıç, S., Öncü, E., & Gürbüz, B. (2022). Sporcu öğrenci kariyer farkındalığı envanteri: faktör yapısı ve demografik farklılıklar. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 237-251.
- Bostancı, Ö., Oda, B., Şebin, K., & Erail, S. (2017). 11–13 yaş öğrencilerin spor yapma durumlarına göre iyimserlik ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 1302-2040.
- Cengiz, R., & Yıkış, G. (2022). Üniversite öğrencisi profesyonel futbolcuların eğitim sürecinde yaşadığı zorlukların belirlenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 309-329.
- Ceylan, L., Boyraz, D. E. A., Çaldıran, S., Ceylan, T., Küçük, H. (2022). Examination of nutrition knowledge levels of individuals who received sports training. *International Journal of Life science and Pharma Research*, 12(5), 11-17
- Doğan, E., Erail, S., Mayda, M. H., Yılmaz, C., Karaduman, E., Yılmaz, A. K., ... et al. (2021). Acute effects of reverse kinesio taping on anaerobic performance in healthy subjects: A pilot study. *Progress in Nutrition*, 23(1), 1-7
- Ege, C. (2021). Spor örgütlerinde mükemmeliyetçilik algısı ile kariyer planlama tutumları arasındaki ilişki (Spor İstanbul Örneği) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Erdoğmuş, N. (2003). *Kariyer geliştirme kuram ve uygulama*. Nobel Yayınları.
- Ertekin, A. B. (2020). Spor eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik düzeyleri ile kariyer farkındalıkları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 14-27.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kennedy, S. R., & Dimick, K. M. (1987). Career maturity and professional sports expectations of college football and basketball players. *Journal of College Student Personnel*, 28(4), 293-297.
- Martens, M. P., & Lee, F. (1998). Promoting life-career development in the student athlete: How can career centers help? *Journal of Career Development*, 25(2), 124.
- Sabah, S., Çankaya, S., Ermiş, A., & Çakıcı, H. A. (2021). Spor yönetimi bölümü öğrencilerinin öğrencilerinin işsizlik düzeylerinin işsizlik gösterilmesi ile ilgili incelemeleri. *New Era Uluslararası Disiplinlerarası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(11), 1–9.
- Sowa, C. J., & Gressard, C. F. (1983). Athletic participation: Its relationship to student development. *Journal of College Student Personnel*, 24(3), 236–239.
- Stankovich, C. E. (1998). *The effectiveness of a career development intervention program designed to assist student athletes through the sport retirement transition* [Doctoral dissertation, Loughborough University].

Tunçkol, H. M. (2007). *Profesyonel futbolcuların futbolu bırakma yaşantılarını algılamaları üzerine bir araştırma* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

Yılmaz, K., & Caz, Ç. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kariyer planlamaları ile iş bulma kaygıları arasındaki ilişki. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 39-52.

Yurtsızoglu, Z., & Gül, O. (2023). Kariyer eğitimi ve kariyer planlama farkındalığının spor endüstrisi için önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 431-468.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Suat AYBEK
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Suat AYBEK
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Suat AYBEK
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Suat AYBEK
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Suat AYBEK
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Etik Kurulunun 26.01.2023 tarih ve 255585 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This study was conducted with the decision of Tokat Gaziosmanpaşa University Ethics Committee dated 26.01.2023 and numbered 255585.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.